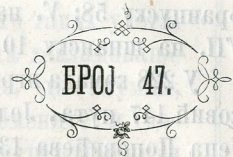

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Извештај привремене управе о српској народној позоришној дружини.

(Наставак.)

Телечки је био осим тога и вредан радник на пољу позоришне књижевности. Написао је оригиналну драму „Последњу деспотицу“, а превео је и посрбио једно двадесетак дела, од којих се једна трећина и сад приказује непрекидно. Грдна штета, што нам га немила смрт уграби баш онда, када нам је могао бити од највеће користи. Слава спомену његовом!

Трећи је губитак по наше позориште К. Савићева, која се у Митровици удала за Лазу Милисаву Ђорђевића поцерског. Ова млада глумица јако је почела напредовати у последње доба у представљачкој уметности, и као приказивачица особито трагичних љубавница дошла је била већ до тога, да би још за веома кратко време могла упоред стати уз прве глумице на целом словенском југу. Велика штета по наш позоришни завод, што не може да стече таквих глумица, које би кадре биле у самој глумачкој уметности наћи све што задовољава срце уметниково. Свака права глумица не би смела сматрати позорицу као препоруку за добру удају.

На место старих набавили смо четири нова члана, и то: Јованку Сајевићку, Александра Сајевића, Љубомира Петровића и Јеврема Божовића. Ј. Сајевићка је права уметница, нарочито у приказивању најивних и несташних улога. Ту као да јој не ће бити такмице у целом нашем позоришном свету. А. Сајевић је вешт глумац и са свим је на свом месту у финијим комичним улогама и као љубавник у конверзационим комадима. Осим тога има добар и леп глас и уме вешто певати. Љубомир Петровић је млад глумац и има лепа дара за ниже комичне улоге и за приказивање млађих слика и прилика из нашег народног жи-

вота. И Ј. Божовић је млад глумац, почетник, а има тако иста лепа дара за приказивање најивних момчића и млађих шaljивчина. У опште управа се старала да све губитке, колико се само дало, накнади млађим силама. У тој намери постарала се за позоришни подмладак, па том подмлатку помаже, да се у њему развију све глумачке способности, да се научи ићи на својим ногама, да прогледа својим очима, једном речју, стара се, да га изобрази, и да га дотера за добре и ваљане глумце. И тако с утехом, а и с неким поносом, може рећи управа, да је за кратко време у нашем позоришном врту однегован, а и сада да се негује многи лени цветац, који ће на дику и понос бити нашем позоришту, ако се узнегује и даље као што треба.

За прошлу позоришну годину давано је 178 представа а 228 комада. Тај број дели се овако: I. Дrame, и то оригиналне приказане су 5, а преведене 21 пут. II. Трагедије оригиналне 7 пута, преведене 15 пута. III. Шaljиве игре оригиналне у 1 радњи 14 пута, преведене 30 пута; шaljиве игре у 1 радњи оригиналне с певањем 12, преведене с певањем 13 пута; прерађене шaljиве игре с певањем 9 пута; шaljиве преведене игре у 2 чина 7 пута; шaljиве игре оригиналне у више чинова 11 пута, преведене 16 пута. IV. Позоришне игре оригиналне 6, преведене 26 пута. V. Слике из живота, оригиналне, 6 пута. VI. Лакрдије 3 пута; лакрдије с певањем 9 пута. VII. Мелодраме 7 пута. VIII. Алегорија 3 пута. IX. Драмолет 1 пут. X. Шала 7 пута.

По књижевности дели се број приказаних комада овако: I. На српску књижевност долази 65; II. на мађарску 14; III. на немачку 75; IV. на

француску 58; V. на енглеску 3; VI. на чешку 1; VII. на шпанску 10; VIII. на талијанску 3.

У 228 комада играли су глумци овако: Н. Недељковић 147 пута, Јелена Маринковићка 142 пута, Јеца Поповићева 136 пута, Ник. Рашић 136 пута, Ђ. Соколовић 132 пута, Л. Хаџићева 132 пута, А. Пешић 126 пута, Н. Зорић 125 пута, А. Лукић 123 пута, Марко Суботић 105 пута, В. Марковић 96 пута, Л. Маринковићева 89 пута, М. Станчић за 10 месеца 76 пута, Ј. Бунић за 7 месеца 61 пут, Д. Степић за 10 месеца 60 пута, Ј. Божовић за 9 месеца 55 пута, А. Сајевић за 7 месеца 53 пута, Ј. Сајевићка за 7 месеца 52 пута, Л. Телечки за 7 месеца 50 пута, Љ. Зорићева 45 пута, Б. Хаџићева 32 пута, Љ. Петровић за 6 месеца 34 пута, М. Недељковићка за 7 месеца 32 пута.

Од лањске главне скупштине до данас научила је позоришна дружина 18 нових комада. Међу њима су и два класична комада, трагедија „Краљ Лир“ од В. Шекспира и шаљива игра над шаљивим играма „Дона Дијана.“ Осим тога приредило је наше позориште у договору с певачким друштвима у свима местима, у која је позоришна дружина долазила, забаве у српском духу а у корист позоришта уз суделовање певачких дружина. Тако су приређене беседе: у Руми и Митровици по једна, у Новоме Саду две, у Белој Цркви и Вршцу по једна, и једно село у Панчеву. А у корист оболелог глумцу Л. Телечком давана је ванредна представа у Новоме Саду.

Позоришна дружина обишла је за ову годину дана ова места: Винковице, Руму, Митровицу, Панчево, Нови Сад, Белу Цркву и Вршац. У Вршцу ће се бавити до свршетка августа или до половине септембра, па ће после или у В. Бечкерек, или у В. Кикинду, Стари Бечеј и Сентомаш, а на зимницу ће доћи у Нови Сад. Из Вршца се намеравало ићи и у Темнишвар, али се није могао ухватити рачун, по што је управа тамошњег немачког позоришта тражила трећину чистог прихода, а да се осим тога плаћају и дневни трошкови, који износе 60—70 ф. при свакој представи.

Позоришни рад знатно је потпомагао лист „Позориште“, ширећи ваљане естетичне назоре. Сваки зна од каке је велике штете позоришту несталан и неразложан, а од колике је користи ваљан и образован укус светине. Да је нама такав лист од потребе доказује већ и то,

што можеш и од изображеног човека чути: „Шта ће ми драма, шта ће ми трагедија, кад је имам и код куће доста.“ Баш нашем у прошлости трагичном а и сада многим јадом притиснутом народу треба трагичне уметности, која је, као што вели немачки филозоф, „светла дуга на узбурканом мору нашега живота.“

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сада седам свезака. У том су зборнику све сама изворна дела. Тим издавањем позоришних дела ишла је управа, пре свега на то, да изнесе мало по мало на видик све производе наше народне драматске књижевности и да глумцима да прилике да боље проучавају наше народне типове. Проучавањем и приказивањем народних типова развија се изворна приказивачка уметност. Глумац проучавајући и глумећи само туђе драме остаје увек, по вољи или невољи, слаба копија туђе уметности. Кад наш глумац приказује карактере из наше повеснице, то му сваку муку у том раду награђује богато свест, да из гроба буди свете успомене славне нам прошлости, те садањем нараштају лечи љуте ране, износиће му борце за народ. Тек тада осећа глумац величину свога задатка, а тај је осећај највеће јемство, да ће се и у нас развити изворна, народна глумачка уметност. Тај осећај подстиче свакога даровитијег глумца на то, да проучава у свакој прилици значај свога народа и његове говорничке и мимичке особине.

Приликом бављења позоришне дружине у Руми даване су и две представе у војничком околу под Иригом у ацени, која је за ту цел веома zgodно удешена била. Те две представе живо су те сепале на арене из грчкога и римскога доба. На сваку од тих представа слегло се било које војника које другог света 5—6000 душа. Не знамо хоће ли икада наше позориште имати толико гледалаца. У том околу, у ком су већином били војници наше народности, приказана су ова два комада, и то 24. септембра „Стари бака и његов син хусар.“ а 26. септембра „Граничари.“ Обе те представе испале су тако дивно, да никако ниси могао ни помислити да се то на твоје очи и не збива заиста. Сваки од наших глумаца и глумица осветлали су себи образ та два вечера. Те две представе, осим моралног добитка, стекли су нашем позоришту још и лена имена и добра гласа и у страног света, који се из различитих кра-

јева био стекао да гледа војничку маневру. По тим представама могао је тај стран свет видети и уверити се, да ли смо ми народ способан за културу или не?

Рачунице и економске послове поверио је и за даље управни одбор глумцу Н. Зорићу, који их савесно и тачно обавља.

На завршетку овога извештаја управа за своју дужност сматра одговорити још на неке приговоре, који су учињени од неких скупштинских чланова против глумаца и њиховог живовања, и уједно означити меру, којом би ваљало наше глумце пресуђивати. Да бисмо могли до тога доћи, морамо најпре погледати како добија наше позориште глумаца. Једни долазе што су одушевљени за позоришну уметност, па то одушевљење своје држе за дар; други долазе, да би могли говором својим са позорнице свет занети, а и не помишљају, да глумци већином не могу

бирати себи улога, да и нема много таквих улога, у којима би могли свет занети и да декламовање још није глумовање; трећи мисле, да глумци, који из дана у дан приказују племените и добре карактере, морају бити тако исто племенити и добри људи, па како осећају у себи нагон на све што је племенито и добро, то држе, да би и они могли приказивати такве карактере, а и не помишљају, да је са свим друга ствар бити нешто и чинити се нешто. Има их, којима је позориште то исто, што и црква и школа, па га се лаћају у племенитом одушевљењу, да на том путу буду учитељи своме народу, апостоли свега онога, што је лепо, добро и истинито, па да тако сеју по свету семе лене љубави и сваке врлине. Има их још, на жалост, доста, који из других побуда постају глумци, али о тима не ћемо трошити речи.

(Свршиће се.)

И Ш С Т Ш Њ Ш.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Ред позоришних представа месеца децембра.) 6. „Љубавно писмо.“ (Нов.) — „Шоља теја.“ — „Мило за драго.“ — 8. „Циганин.“ (Нов.) — 9. „Низ бисера.“ (Ван претплате.) — 11. „Краљ Лир.“ — 13. „Мамица.“ — 15. „Дон Карлос.“ (Нов.) — 16. „Граничари.“ (Ван претплате.) — 18. „Без женидбе.“ — „Није љубоморан.“ — „Женски непријатељ.“ — 20. „Рукавица и лепеца.“ — 22. „Сеоска школа.“ (Нов.) — 23. „Маријана.“ (Ван претплате.) — 26. „Маркова сабља.“ (Ван претплате.) — 27. „Сађурица и шубара.“ (Ван претплате.) — 29. „Присни пријатељи.“ (Нов.) — 31. „Војнички бегунац.“ (Ван претплате.)

Ако би непредвиђени догађаји пореметили што год у овоме реду представа, онда ће се давати као замена који од ових комада: „Чаша воде.“ — „Млетачки трговац.“ — „Роман сиромашног младића.“ — „Доктор Робин.“ — „Гушче буковачко.“ — „Пркос“.

* (Комади намењени за представу јануара и фебруара 1874.) „Милош Обилић.“ (Ван претплате.) — „Крштено писмо.“ (Нов.) — „Осма тачка.“ — „Вежбање за брачни живот.“ — „Стари чика.“ (Нов.) — „Краљева сеја.“ (Ван претплате.) — „Стари бака.“ (Ван претплате.) — „Гренгоар.“ (Нов.) — „Мушки метод и женска мајсторија.“ — „Дона Дијана.“ — „Мишел Перен или ухода против своје воље.“ (Ван претплате.) — „Маркова сабља.“ (Ван претплате.) — „Јелва.“ — „Виљем Тел.“ (Нов.) — „Потурица.“ (Ван претплате.) — „Избирачица.“ — „Париски кочијаш.“ — „Роб.“ (Нов.) — „Уњева комедија.“ — „Три брачне заповести.“ (Нов.) — „Ловудска сиротица.“

(Ван претплате.) — „Париска сиротица.“ (Ван претплате.) — „Добросрећница.“ — „Магелона.“ — „Ни бригеша.“ — „Посланички аташе.“ — „Лахан, краљ бугарски.“ (Нов.) (Ван претплате.) — „Тврда вера.“ (Нов.) — „Честитам.“ — „Млетачки трговац.“ — „Жене у уставном животу.“ (Нов.) — „Циганин.“ (Ван претплате.) — „Партија пикета.“ — „Муж у клонци.“ — „Разбојници.“ — „Изабела Орсинијева.“ (Нов.) — „Два наредника.“ (Ван претплате.) — „Ромео и Јулија“ (Нов.) — 3 амена: „Гроф Есекс.“ — „Сплетка и љубав.“ — „Женски рат.“ — „Нови племић.“ — „Тражи се васпитач.“ — „Приповетке краљице наварске.“ (Нов.) — „Ћушка“.

* (Грчко позориште у Бечу.) Завреме светске изложбе у Бечу приказивала је грчка позоришна дружина „Менандар“, под управом уметника Јавулар из Сузе, позоришне комаде у „резиденци-позоришту“.

* (Друштво за румунско народно позориште) држало је ове године у Карансебешу своју годишњу скупштину. Председавао је др. Александар Мочоњија, који је од одбора изабран и за правог председника. На већању је, осим других, био и карансебешки владика Попавију, који је особитом депутацијом био позван у седницу. Друштвени тајник Јосиф Вулкан, који је и покренуо мисао о оснивању друштва за народно позориште, прочитао је одбор извештај, у коме стоји, да главница друштва износи сада 17.750 ф. 33 нов. и 1200 франака. Друштво за сада чине 6. чланова оснивача и 122 права члана. Друштво имаде две подручнице у Темишвару и Решици. Прошле године нарасла је друштвена имаовина са 1425 ф. 85 н. Прва годишња скупштина, што ће доћи, држаће се у Оравици.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

1. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 6. ДЕЦЕМБРА 1873.

ЈЕЛВА РУСКА СИРОТИЦА.

МЕЛОДРАМ У 2 РАЗДЕЛА, НАПИСАЛИ СКРИВ, ДЕВИЉНЕ И ДИВИРЖЕ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО В. Ж., МУЗИКА ОД И. З., УВОД ОД А. МИЛЧИНСКОГ.

О С О Б Е:

Грофица Сезанова	Маринковићка.
Алфред, син јој	Сајевић.
Черигов, руски великаш	Недељковић.
Феодора, рођака му	Л. Хаџићева.
Јелва, млада сиротица	Сајевићка.
Калуга, козак	Марковић.
Гертруда, јелвина учитељка	Ј. Поповићева.

Прва радња збива се у Паризу, друга у руској Пољској на неколико миља од Вилне.

Због изненадне болести Д. Ружића не могу се дати за данас
заказана три комада.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5
сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а. вр. у српској народној задружној штам-
парији, у позоришној писарници и у вече на каси.

БОДУЈУ: М. СУБОТИЋ, Н. РАШИЋ, Д. РУЖИЋ, Љ. ЗОРИЋЕВА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.